

356.33(436):361.93(1-87):355.724

356.33(436):361.93(1-87):355.724

ERFAHRUNGEN DES SANITÄTSDIENSTES DES ÖSTERREICHISCHEN BUNDESHEERES BEI AKTIONEN HUMANITÄRER HILFE IM AUSLAND

Eugen GALLEN
Heeressanitätsanstalt, Klagenfurt, Österreich

Die Vereinten Nationen, am 21. Juni 1945 in San Francisco gegründet, sind eine Organisation von Staaten, die sich freiwillig zur Arbeit am Weltfrieden verbunden haben. 184 Staaten gehören heute dieser Gemeinschaft an. Österreich wurde am 14. 12. 1955 in die Vereinten Nationen aufgenommen und hat sich damit bereit erklärt, alle Verpflichtungen, die ihm aus dieser Mitgliedschaft erwachsen, auf sich zu nehmen.

Die besondere Stellung Österreichs zeigt sich in seiner Rolle als Gastland für viele Internationale Organisationen und Konferenzen, wie der Internationalen Atomenergiekommission, der Organisation für Industrielle Entwicklung, dem Zentrum für Soziale Entwicklung und humanitäre Angelegenheiten, dem Hilfswerk für Palästina-Flüchtlinge. Eine Reihe von UN-Sekretariatsseinheiten sind in Wien in der UNO-City angesiedelt.

"Peace keeping operations" ist nicht nur ein modernes Schlagwort der jüngsten Jahre, es ist vielmehr der feste Entschluß der Völker der Vereinten-Nationen, die Welt vor Kriegen zu bewahren, die Grundrechte der Menschen zu wahren, für die Gleichberechtigung aller Nationen sowie für die Förderung des sozialen Fortschritts einzutreten. Gerade die Internationalität in Organisation und Führung, die Präsenz multinationaler Truppen, kann Feindseligkeiten zwischen Staaten oder innerhalb eines Staates vorbeugen, eindämmen oder gar beenden.

Die friedenserhaltenden Operationen erfordern von allen Beteiligten ein großes Maß an Einsicht, Verständnis, Kooperationsbereitschaft und Fingerspitzengefühl. Ohne diese Einstellung kann die Absicht, Konflikte zu verhindern, sie aufzufangen oder die Voraussetzungen für eine Lösung zu schaffen, nicht verwirklicht werden.

Die Eigenschaft zur konfliktlosen Vermittlung, die Neutralität und seine von der Kolonialgeschichte unbelastete Vergangenheit lassen Österreich gerade auf dem Gebiete der Friedenssicherung ganz besonders geeignet erscheinen.

Bereits im Jahr 1960 hat Österreich mit der Beistellung eines Sanitätskontingentes im Rahmen des Kongo Einsatzes begonnen, einen aktiven Beitrag zu friedenserhaltenden Operationen der Vereinten-Nationen zu leisten. Seither ist das österreichische Engagement in Krisengebieten zu einer der wichtigsten Aufgabe im Rahmen der UN geworden. Bisher standen mehr als 34.000 österreichische Soldaten im UN-Einsatz.

ZKUŠENOSTI ZDRAVOTNICKÉ SLUŽBY RAKOUSKÉ ARMÁDY PŘI AKCÍCH HUMANITÁRNÍ POMOCI V ZAHRANIČÍ

Eugen GALLEN
Vojenská nemocnice, Klagenfurt, Rakousko

Organizace spojených národů, založená 21. června 1945 v San Franciscu, sdružuje státy, které se dobrovolně zavázaly k práci pro světový mír. Dnes k tomuto společenství patří 184 států. Rakousko bylo přijato do Organizace spojených národů 14. 12. 1955 a tím vyhlásilo svou připravenost převzít na sebe všechny povinnosti vyplývající z tohoto členství.

Zvláštní postavení Rakouska se projevuje v jeho úloze jako hostitelské země pro mnohé mezinárodní organizace a konference, jako jsou Mezinárodní komise pro atomovou energii, Organizace pro průmyslový rozvoj, Středisko pro sociální rozvoj a humanitární záležitosti, Pomoc uprchlíkům z Palestiny. Celá řada sekretariátů Organizace spojených národů je umístěna v UNO-City ve Vídni.

"Peace keeping operations" není jen moderním heslem posledních let, ale navíc pevným odhodláním národů sdružených v Organizaci spojených národů ochránit svět před válkami, hájit základní lidská práva, rovnoprávnost všech národů a podporovat sociální pokrok. Právě mezinárodnost v organizaci a velení, přítomnost mnohonárodních vojsk může nepřátelství mezi státy nebo uvnitř jednoho státu zabránit, omezit, nebo dokonce zastavit.

Operace k udržení míru vyžadují od všech zúčastněných velkou míru pochopení, porozumění, ochoty ke spolupráci a jemného postřehu. Bez těchto předpokladů nelze uskutečnit záměr konfliktům zabránit nebo je podchytyt či vytvořit podmínky pro jejich řešení.

Schopnost bezkonfliktního zprostředkování, neutralita a minulost nezatížená koloniálními dějinami činí z Rakouska právě v oblasti zajištění míru zemi zvláště vhodnou.

Již roku 1960 začalo Rakousko vysláním zdravotnického kontingentu v rámci nasazení v Kongu poskytovat aktivní příspěvek k operacím Organizace spojených národů pro udržení míru. Od té doby rakouská účast v krizových oblastech se stala jedním z nejdůležitějších úkolů v rámci Organizace spojených národů. Až dosud bylo nasazeno více než 34 000 rakouských vojáků v akcích Organizace spojených národů.

Die spektakulärsten Einsätze - aus der Sicht der Militärmedizin waren wohl die Einsätze im Kongo (1960 bis 1963), das Betreiben eines Feldspitales in Zypern (1964 bis 1976) und der Betrieb eines Feldspitales im Iran im Frühjahr und Sommer 1991.

Bereits abgeschlossene UN-Aktionen waren der Einsatz eines Bataillons auf der Halbinsel Sinai 1973 und 1974, sowie die Entsendung von Beobachtern im Irak/Iran 1988 bis 1991, in Somalia 1992 bis 1993, in Kambodscha 1991 bis 1993, und in Afghanistan/Pakistan 1988 bis 1993. Aber auch dzt. beteiligt sich Österreich noch mit insgesamt 880 Soldaten an friedenserhaltenden Einsätzen der UN.

Nach wie vor sichert ein österreichisches Bataillon auf der Insel Zypern die Green Line und ist dort auch mit einer kleinen Sanitätseinheit vertreten. Ein weiteres österreichisches Bataillon ist auf den Golanhöhen stationiert. Beobachter arbeiten im Libanon, in Tadschikistan, in Kambodscha, in Ruanda, in Liberia und in der West-Sahara.

Ein Team von Spezialisten der ABC-Abwehrschule ist ständig im Irak damit beschäftigt, chemische Waffen zu vernichten. Seit einem Jahr ist ein Sanitätskontingent in Kuwait zur Versorgung der dort anwesenden UN-Truppen eingesetzt.

Mein Thema soll die Erfahrungen des Sanitätsdienstes im speziellen beleuchten; erlauben Sie mir daher, näher auf die Einsätze einzugehen, welche aus militär-medizinischer Sicht von Bedeutung waren.

Kongo (1960 bis 1963)

Am 14. 07. 1960 wurde die ONUC (Organisation des Nations unies au Congo) auf Beschluß des Welt sicherheitsrates ins Leben gerufen, nachdem die eben erst in die Unabhängigkeit entlassene Republik Kongo die UNO um Beistand gebeten hatte. Die Aufgabe der ONUC war ein Truppeneinsatz zum Schutz des ehemaligen Belgischkongo gegen Angriffe von außen, Bedrohung der Selbständigkeit und Sezessionsbewegungen der Provinz Katanga.

34 Nationen mit einer Maximalstärke von 19.000 Mann waren eingesetzt.

Die Republik Österreich stellte ein Sanitätskontingent (Feldlazarett in der durchschnittlichen Stärke von 55 Mann). Es hatte die Aufgabe, die medizinische Versorgung für einen Teil der UN-Streitkräfte zu organisieren, zusätzlich wurden auch noch die Zivilbevölkerung und viele Flüchtlinge betreut.

Während des Einsatzes wurde das Feldspital von der Katanga Armee 4 Wochen lang eingekesselt und konnte nur eingeschränkt aus der Luft versorgt und verstärkt werden. Der Stützpunkt wurde täglich bombardiert und mit Raketen beschossen. Die Umklammerung konnte durch Einsatz malaisischer, nigerianischer und schwedischer Truppen aufgebrochen werden.

Z hlediska vojenského zdravotnictví nejvýznamnějšími akcemi byly nasazení v Kongu (1960 až 1963), provoz polní nemocnice na Kypru (1964 až 1976) a provoz polní nemocnice v Íránu na jaře a v létě 1991.

Z akcí Organizace spojených národů již ukončených to bylo nasazení jednoho praporu na Sinajském poloostrově (1973 a 1974) a také vyslání pozorovatelů do Iráku - Íránu (1988 až 1991), do Somálska (1992 až 1993), do Kambodže (1991 až 1993) a do Afghánistánu - Pakistánu (1988 až 1993). Avšak v současné době se Rakousko podílí na akcích OSN k udržení míru ještě celkem svými 880 vojáky.

Dříve i nyní zajišťuje jeden rakouský prapor na ostrově Kypr tzv. Green line a má tam i malou zdravotnickou jednotku. Další rakouský prapor je dislokován na Golanských výšinách. Pozorovatelé pracují v Libanonu, Tádžikistánu, Kambodži, Ruandě, Libérii a na Západní Sahaře.

Skupina specialistů ze školy pro ochranu před ZHN pracuje trvale v Iráku na ničení chemických zbraní. Již jeden rok je nasazen zdravotnický tým v Kuvajtu ke zdravotnickému zabezpečení vojsk OSN tam přítomných.

Mé téma má za cíl osvětlit zvláště zkušenosti zdravotnické služby; dovoluji mi proto, abych probral akce, které měly význam z vojensko-zdravotnického hlediska.

Kongo (1960 až 1963)

Dne 14. 7. 1960 byla ONUC (Organisation des Nations unies au Congo) uvedena v život usnesením Světové rady bezpečnosti, krátce poté, co Republika Kongo získala svou nezávislost a požádala OSN o pomoc. Úkolem ONUC bylo nasazení vojsk k ochraně bývalého Belgického Konga proti útokům zvenčí, ohrožení samostatnosti a odstředivým hnutím provincie Katanga.

Zúčastnilo se ho 34 národů a maximální síla vojenského kontingentu dosáhla 19 000 mužů.

Rakouská republika poskytla zdravotnický kontingent (polní nemocnici o průměrné síle 55 mužů). Úkolem nemocnice bylo zdravotnické zabezpečení pro část ozbrojených sil Organizace spojených národů, navíc bylo ošetřováno také civilní obyvatelstvo a četní uprchlíci.

V průběhu nasazení byla polní nemocnice obklíčena katanžskou armádou po dobu 4 týdnů a mohla být zásobována a posilována pouze v omezené míře letecky. Tento opěrný bod byl denně bombardován a ostřelován raketami. Obklíčení bylo prolomeno nasazenými malajskými, nigerijskými a švédskými jednotkami.

In den Standorten Kinschasa (Leopoldville) und Kisangani (Stanleyville) behandelte das österreichische Kontingent monatlich etwa 200 UN-Angehörige und 4000 einheimische Patienten. Es kam zu einer Art medizinischer Entwicklungshilfe, von der Flüchtlingsbetreuung und Seuchenbekämpfung, bis zur Wasserversorgung und Abfallbeseitigung.

Das österreichische Kontingent wurde von einheimischen Lokalangestellten unterstützt.

Zypern (1964 bis 1976)

Unmittelbar nach dem Ende des Kongoeinsatzes beschloß der Sicherheitsrat angesichts einer Welle von Unruhen in Zypern die Aufstellung einer bewaffneten Streitmacht zur Aufrechterhaltung des Friedens und ihren Einsatz auf die Dauer von 3 (!) Monaten.

Im Rahmen von UNFICYP stellte Österreich abermals ein Sanitätskontingent. Es war ca. 15 km westlich von Nikosia stationiert und behandelte UN-Truppen und UN-Polizei ambulant und stationär. Im schließlich 9 1/2 jährigen Einsatz wurden im Austrian Field Hospital, welches sich eines ausgezeichneten Rufes erfreute, rund 65.000 Behandlungsfälle registriert.

Durch Einsparungsmaßnahmen der UNO aufgelöst, wurde das Personal reduziert und zur Feldambulanz im Hauptquartier in Nikosia umgliedert. Dort waren unsere Sanitäter bis zum Frühjahr 1976 tätig. Im Feldlazarett und in den Feldambulanzen in Zypern kamen insgesamt 1071 österreichische Soldaten zum Einsatz. Noch heute liegt die Verantwortung für die Stabilität auf der Insel Zypern in den Händen des österreichischen UN-Bataillons. Sein Stab ist in Famagusta stationiert; die Sanitätsstaffel besteht aus 2 Ärzten und 3 Sanitätsunteroffizieren, ist verantwortlich für ambulante und stationäre Behandlungen, Aufgaben der Hygiene, Impfungen. Die Stärke des österreichischen Bataillons beträgt derzeit rund 350 Mann.

Ägypten (1973 bis 1974)

720 österreichische Soldaten waren nach Ende des Yom-Kippur Krieges damit beauftragt, die Pufferzone am Suezkanal zu besetzen und zu überwachen.

1974 wurden auch die Kampfhandlungen zwischen SYRIEN und ISRAEL beendet und das österreichische Kontingent verlegte auf die Golanhöhen, wo es die schwierige Phase der Truppenentflechtung zwischen den israelischen und syrischen Verbänden mitmachte.

Bis zum heutigen Tag überwacht das österreichische Kontingent vom Berg Hermon bis nach Kunaitra rund 40 km Grenzabschnitt. 19 Stützpunkte wurden unter schwierigen Bedingungen errichtet, darunter auch ein wintersicherer Hochgebirgsstützpunkt. Er ermöglicht auch bei Temperaturen von -15 °C und Windgeschwindigkeiten bis 150 km/h das Überwintern am Berg.

Ve městech Kinshasa (Leopoldville) a Kisangani (Stanleyville) ošetřoval rakouský tým měsíčně kolem 200 příslušníků sil Organizace spojených národů a 4000 domorodých pacientů. Vytvořil se zde zvláštní druh medicínské rozvojové pomoci od ošetřování uprchlíků, potírání epidemií až po zásobování vodou a odstraňování odpadků.

Rakouský tým byl podporován domorodými místními zaměstnanci.

Kypr (1964 až 1976)

Bezprostředně po ukončení nasazení v Kongu se usnesla Rada bezpečnosti postavit proti vlně nepokojů na Kypru ozbrojenou moc k udržení míru jejím nasazením na dobu tří (!) měsíců.

V rámci UNFICYP (United Nations Peace-keeping Force in Cyprus) postavilo Rakousko opět zdravotnický tým. Byl dislokován cca 15 km západně od Nikósie a ošetřoval vojenské a policejní jednotky OSN ambulantně a ústavně (s hospitalizací). V akci, která nakonec trvala 9,5 roku, bylo v Austrian Field Hospital, který se těšil výborné pověsti, ošetřeno kolem 65 000 případů.

Na základě úsporných opatření Organizace spojených národů byla tato nemocnice zrušena a personál zredukován a přeskupen na polní ambulanci v hlavním stanu Nikósie. Tam pracovali naši zdravotníci až do jara 1976. V polní nemocnici a v polních ambulancích na Kypru bylo nasazeno celkem 1071 rakouských vojáků. Ještě dnes leží odpovědnost za stabilitu na ostrově Kypru v rukou rakouského praporu Spojených národů. Jeho štáb je dislokován ve Famagustě; ošetrovna se skládá ze 2 lékařů a 3 zdravotnických poddůstojníků a zodpovídá za ambulantní a ústavní ošetřování, za plnění úkolů v hygieně, za očkování. Početní síla rakouského praporu je toho času kolem 350 mužů.

Egypt (1973 až 1974)

720 rakouských vojáků bylo pověřeno na konci Yom-kippurské války obsazením a dozorem nad nárazníkovou zónou u Suezského průplavu.

Roku 1974 byly také ukončeny bojové akce mezi Sýrií a Izraelem a rakouský kontingent přemístěn na Golanské výšiny zde prodělával obtížnou fázi oddělení jednotek mezi izraelskými a syrskými svazy.

Až do dnešního dne má rakouský kontingent dozor nad hraničním úsekem od hory Hermon až po Kunaitru v délce kolem 40 km. Za obtížných podmínek bylo zřízeno 19 opěrných bodů, mezi nimi také jeden vysokohorský, odolný proti zimě. Umožňuje na této hoře přezimování i při teplotách -15 °C a rychlosti větru až 150 km/h. Nemusíme zdůrazňovat, že zdra-

Daß dem Sanitätsdienst für die Betreuung unserer Soldaten hier größte Bedeutung zukommt, muß nicht eigens erwähnt werden.

Iran (1991)

Der spektakuläre Krieg in Kuwait und im Irak, welcher via Fernsehen auf der ganzen Welt verfolgt werden konnte, hatte ein böses Nachspiel für die kurdische Bevölkerung, die in ihrer fast viertausendjährigen Geschichte immer wieder das Opfer verschiedener politischer und wirtschaftlicher Machtinteressen der Staaten dieser Region geworden sind. Aufgrund der katastrophalen Lebensbedingungen der über 1. Mio. zählenden kurdischen Flüchtlinge im IRAN wurde nahe der Stadt Orumiyeh im Westiran ein Feldspital in Anlehnung an eines der zahlreichen Flüchtlingslager errichtet. Nach Lösung vieler diplomatischer Schwierigkeiten mit dem Iran erfolgte am 30. April 1991 die Verlegung der militärischen Ausstattung eines Feldlazarettes für 300 Patienten in den Iran. Das Personal setzte sich sowohl aus aktiven Soldaten wie auch aus zivilen Ärzten und Krankenschwestern sowie technischem Personal zusammen. Dieses Zusammenwirken gestaltete sich insgesamt völlig friktionsfrei. Von insgesamt 614 Personen des ärztlichen und Pflegedienstes konnten folgende außerordentliche Leistungen vollbracht werden:

Ambulante Behandlung von 26300 Patienten, 536 Operationen, 121 Geburten, 890 Röntgenuntersuchungen, 670 Zahnbehandlungen.

In den Fachabteilungen wurden stationär behandelt: Kind: 1231 Kinder, Gynäkologie 410, Interne Medizin und Chirurgie 830, Infektionsabteilung 522.

Ruanda (1994)

Das schreckliche Flüchtlingselend im zentralafrikanischen Staat ließ auch hier den Einsatz einer Bundesheereinheit erwägen. Der Einsatz beschränkte sich jedoch auf die Entsendung von Beobachtern und einem Polizeikontingent; weiters waren zivile Rettungsmannschaften vorwiegend zur Wasseraufbereitung eingesetzt. In den tropischen Ländern zeigten sich vor allem hinsichtlich des Materials beträchtliche Probleme der Verwendbarkeit.

Kuwait (1994)

Nach der Befreiung KUWAITS Anfang 1991 werden durch die UN Beobachter in der entmilitarisierten Zone eingesetzt. Derzeit sind dort ca. 300 Mann aus etwa 34 Nationen tätig. Bis November 1993 war das norwegische Kontingent für die Sanitätsversorgung zuständig. Ab diesem Zeitpunkt wurde es von Ausmed abgelöst. Das Sanitätskontingent hat die Stärke von

voetnické službě zde připadá velký význam v péči o naše vojáky.

Írán (1991)

Pozoruhodná válka v Kuvajtu a Iráku, kterou mohli lidé na celém světě sledovat prostřednictvím televize, měla špatnou dohru pro kurdské obyvatelstvo, které se ve své téměř čtyři tisíce let trvající historii opět stalo obětí různých politických a hospodářských mocenských zájmů států v této oblasti. Vzhledem ke katastrofálním životním podmínkám více než jednoho milionu kurdských uprchlíků v Íránu byla zřízena polní nemocnice poblíž města Orumiyeh, v západním Íránu v blízkosti jednoho z četných uprchlických táborů. Po vyřešení mnoha diplomatických těžkostí s Íránem následovalo 30. dubna 1991 přeložení vojenského materiálního vybavení jedné polní nemocnice pro 300 pacientů do Íránu. Její personál se skládal jak z aktivních vojáků, tak také z civilních lékařů a zdravotních sester a technického personálu. Tato součinnost se utvářela tak, že byla zcela bez problémů. Celkem 614 osob, lékařů a ošetrovateľského personálu, mohlo provést tyto mimořádné výkony:

Ambulantní ošetření 26 300 pacientů, 536 operací, 121 porodů, 890 RTG vyšetření, 670 stomatologických ošetření.

Na lůžkových odděleních bylo léčeno: na dětském 1231 dětí, na gynekologii 410, na interním a chirurgickém 830, na infekčním oddělení 522.

Ruanda (1994)

Strašná bída uprchlíků ve středoafrikanickém státě vedla k úvahám o nasazení nějaké rakouské jednotky i zde. Nasazení se však omezilo na vyslání pozorovatelů a jednoho policejního kontingentu; dále byly nasazeny civilní záchranné skupiny, převážně k přípravě pitné vody. V tropických zemích se projeví závažné problémy především co do použitelnosti materiálu.

Kuvajt (1994)

Po osvobození Kuvajtu na začátku r. 1991 jsou nasazení Organizací spojených národů pozorovatelé v demilitarizované zóně. Toho času tam působí kolem 300 mužů asi ze 34 národů. Do listopadu 1993 byl za zdravotnické zabezpečení zodpovědný norský kontingent. Od této doby však byl vystřídán rakouskou zdravotnickou službou. Zdravotnický kontingent čítá

12 Mann und wird von 16 Sanitätern aus Bangladesh unterstützt. Es hat notärztliche Aufgaben (Rettungshubschrauber), führt einen Ambulanzbetrieb für UN-Militärs- und Zivilbeamte sowie auch einheimische Patienten durch, überwacht das Hygiene- und Impfprogramm aller UN-Angehörigen. Zu den weiteren Aufgaben zählen die Medikamenten- und Verbandsstoffversorgung sowie administrative Tätigkeiten mit den kuwaitischen Behörden. Das österreichische Sanitätskontingent in Kuwait beendet mit November 1994 seinen Einsatz.

Während das österreichische Bundesheer bereits sehr früh und mit hohem Engagement friedenserhaltende Aktionen im Rahmen der UNO durchführte, dauerte es etwas länger, bis sich die Armee mit dem Gedanken der internationalen Hilfeleistung bei Katastrophen angefreundet hatte.

Tatsache ist jedoch, da von kleinen Anfängen in den 60iger Jahren beginnend mit dem Hilfeinsatz in Armenien im Dezember 1988 eine Leistungsstufe erreicht wurde, die auch international volle Anerkennung fand und eine tragfähige Basis für eine künftige erfolgreiche Aufgabenerfüllung in der eingeschlagenen Richtung darstellt.

Wie schon bei den UN-Einsätzen ist gerade das neutrale Österreich dafür prädestiniert, seine Soldaten zur Erfüllung humanitärer Aufgaben in die ganze Welt zu entsenden, unbeschadet der geopolitischen und gesellschaftspolitischen Situation, die sie im jeweiligen Einsatzraum vorfinden. Angesichts der beschränkten Ressourcen eines Kleinstaates muß die österreichische Armee aber auch davon ausgehen, daß das Wesen ihrer Hilfe nie in der Quantität sondern nur in der Qualität liegen kann.

Weitgehend unbekannt sogar im österreichischen Bundesheer sind unsere Einsätze 1963 in Skopje nach dem Erdbeben. Es wurde eine Rettungs- und Bergungsgruppe (9 Mann) eingesetzt.

Auch beim Erdbeben in Friaul 1976 führten insgesamt 273 Mann aus Südbösterreich Transport- und Versorgungsdienste durch und errichteten 3 Zeltlager in Gemona.

1978 wurden 13 Tonnen Hilfsgüter nach Titograd nach einem Erdbeben geflogen.

1980 kam es zu einem schweren Erdbeben in Calabritto in Süditalien. Kaderpersonal der Pioniertruppendienstschule und ABC-Abwehrschule sowie Suchhunde wurden eingesetzt.

Weltweit Aufsehen erregte sicherlich der Einsatz der österreichischen Rettungsgruppe 1988 nach dem Erdbeben in Armenien (Leninakan). War es doch das erste Mal, daß eine Armee des Westens in voller Uniform und Ausrüstung (damals noch) sowjetischen Boden betrat und gemeinsam mit Mitgliedern der Roten Armee und den lokalen Behörden die Erdbebenhilfe in Leninakan erst so richtig anlaufen ließ.

35 Rettungs- und Bergungseinsätze, 70 Ortungseinsätze und insgesamt 14 Lebendbergungen zeugen von der Einsatzqualität unserer Soldaten. Nicht umsonst

12 mužů a je posílen 16 zdravotníky z Bangladéše. Má úkoly v urgentní medicíně (vrtulník záchranné služby), provádí ambulantní ošetřování vojáků a civilních zaměstnanců OSN a rovněž domorodých pacientů; dohlíží na hygienický a očkovací program všech příslušníků OSN. K dalším úkolům patří zásobování léky a obvazovým materiálem a také administrativní činnosti s kuvajtskými úřady. Rakouský zdravotnický kontingent v Kuvajtu ukončí svou činnost v listopadu 1994.

Zatímco rakouský Bundesheer již velmi záhy a s vysokou mírou angažovanosti prováděl akce pro udržení míru v rámci OSN, trvalo trochu déle, než se armáda přizpůsobila myšlence internacionálního poskytování pomoci při katastrofách.

Skutečnost je však taková, že od malých začátků v 60. letech, počínaje humanitární pomocí v Arménii, v prosinci 1988 byla dosažena úroveň, která našla plné mezinárodní uznání a představuje nosnou základnu pro budoucí úspěšné plnění úkolů v daném směru.

Jak už to u akcí Organizace spojených národů bývá, právě neutrální Rakousko je předurčeno k tomu, aby své vojáky posílalo do celého světa k plnění humanitárních úkolů, aniž by byla poškozena geopolitická a sociálně-politická situace, s níž se vojáři v příslušném prostoru nasazení setkají. Tváří v tvář omezeným zdrojům malého státu musí však rakouská armáda vycházet z toho, že podstata její pomoci nespočívá nikdy v kvantitě, nýbrž pouze v kvalitě.

Zcela neznámé jsou i v rakouském Bundesheeru naše akce r. 1963 ve Skopje po zemětřesení. Byla zde nasazena záchranná a vyprošťovací skupina (9 mužů).

Také při zemětřesení ve Friaulu v r. 1976 celkem 273 mužů z jižního Rakouska poskytovalo pomoc a odsun a zřídilo 3 stanové tábory v Gemoně.

Roku 1978 po zemětřesení bylo letecky dopraveno do Titogradu 13 tun materiálu pro pomoc postiženým.

Roku 1980 došlo k těžkému zemětřesení v Calabritto, v jižní Itálii. Tehdy byli nasazení specialisté stálého stavu ze ženijní školy a ze školy pro ochranu před ZHN a také psi pro vyhledávání zavalených.

Pozornost v celém světě vzbudilo jistě nasazení rakouské záchranné skupiny roku 1988 po zemětřesení v Arménii (Leninakan). Bylo to poprvé, kdy armáda ze Západu v uniformě a s plnou výzbrojí vstoupila na (tehdy ještě) sovětskou půdu a společně s příslušníky Rudé armády a s místními úřady dala tak úspěšně do pohybu záchranné práce při zemětřesení v Leninakanu.

Třicet pět záchranných a vyprošťovacích akcí, 70 vyhledávacích akcí a celkem 14 život zachraňujících vyproštění svědčí o vysoké akceschopnosti našich

wurde im Trümmerhaufen von Leninakan, wenn noch geringe Hoffnung bestand, der Ruf "Call the Austrians" zum geflügelten Wort. Die internationalen Helfer wurden durch die österreichischen Soldaten in äußerst positiver Weise überrascht. Ausbildungsstand, Geräteausrüstung und Einsatzverfahren hielten jedem internationalen Vergleich stand.

Die Folgebewertung des österreichischen Einsatzes bei internationalen Fachgesprächen ließ erkennen, daß man im Bereich der internationalen Katastrophenhilfe eine Fortsetzung der in Armenien geleisteten Aktivitäten erwartete.

Der Erfolg des Armenien-Einsatzes führte auch national zu einer Neubewertung der internationalen Katastrophenhilfe durch das Bundesheer. Renomierte Hilfsorganisationen wie z.B. die Caritas äußerten den Wunsch, bei künftigen Hilfeinsätzen mit Kontingenten der Armee zusammenzuarbeiten. Innerhalb des Bundesheeres erkannte man die Notwendigkeit, die bisher stets nur improvisierten Auslandshilfeinsätze auf eine solide organisatorische Basis zu stellen.

Dies führte in der Folge zur Erstellung eines Aufgabenkataloges, und letztendlich zur Aufstellung von AAFDRU (Austrian armed forces disaster relief unit) als Katastrophenhilfeeinheit des österreichischen Bundesheeres für Hilfeleistungen im Ausland.

AAFDRU umfaßt je nach Schadensfall etwa 200 Mann, wird ausschließlich für Einsätze im Ausland verwendet, setzt sich aus Soldaten des Präsenz- und Milizstandes sowie aus Spezialisten aus zivilen Hilfsorganisationen zusammen. Die Abmarschbereitschaft ist mit etwa 24 Stunden ab Bekanntwerden des Ereignisses gegeben. AAFDRU ist für die Dauer von 14 Tagen autark. Diese Einheit leistete bereits beim erwähnten Einsatz im IRAN die grundsätzliche Arbeit hinsichtlich der Organisation des Gesamtablaufes.

Beim Erdbeben in Ost-Anatolien wurde AAFDRU alarmiert und war praktisch abmarschbereit. Aus diplomatischen Gründen kam es jedoch zu keinem Einsatz im Katastrophengebiet.

Ein weiterer Einsatz österreichischer Soldaten war die Erkundung der Lage während des Bürgerkrieges in Georgien Oktober 1993. Im Rahmen von DHA (Department of humanitarian affairs) wurde die Erkundung für UN-Hilfsmittel an Ort und Stelle vorgenommen, der Kontakt mit den lokalen Behörden und der Rettungseinheiten gepflegt, um langfristig den Grundstein zu einer internationalen Hilfe für das vom Bürgerkrieg geschüttelte Land zu legen. Neben der Sicherstellung der Sanitätsversorgung mit Medikamenten war vor allem logistische Unterstützung erforderlich, die Verbesserung des Notfallsmanagements, des Eisenbahnnetzes, der Brückenbau, sowie Maßnahmen der Gesundheitskontrollen, der Impfprogramme und der Wiederintegration der Flüchtlinge.

Aber auch im Inland werden immer wieder humanitäre Aktionen von Seiten österreichischer Soldaten gesetzt. So konnten in österreichischen Heeresspitälern

vojáky. Ne nadarmo v hromadách sutín Leninakanu, pokud byla ještě nepatrná naděje, se stalo volání "Call the Austrians" okřídlenými slovy. Mezinárodní záchránci byli překvapeni nanejvýš pozitivně rakouskými vojáky. Vycvičenost, materiální výbava a vlastní postup záchranných prací snesly mezinárodní měřítka.

Následné hodnocení rakouského nasazení při mezinárodních jednáních ukázalo, že v oblasti mezinárodní pomoci při katastrofách se očekává pokračování výkonů podaných v Arménii.

Úspěch nasazení v Arménii vedl také v národním měřítku k přehodnocení mezinárodní pomoci při katastrofách v samotném Bundesheeru. Renomované pomocné organizace, jako např. Caritas, projevíly přání spolupracovat s týmy armády v příštích akcích humanitární pomoci. Uvnitř Bundesheeru jsme došli k poznání nutnosti dosud stále jen improvizovaně prováděné akce pomoci v zahraničí postavit na solidní organizační základnu.

To vedlo k sestavení katalogu úkolů a konečně k vytvoření AAFDRU (Austrian armed forces disaster relief unit), jednotky rakouské armády pro poskytování pomoci v zahraničí.

Jednotka AAFDRU má podle rozsahu škody kolem 200 mužů, je používána výhradně pro nasazení v zahraničí a skládá se z vojáků základní služby a milice a ze specialistů civilních pomocných organizací. Doba pohotovosti je kolem 24 hodin od okamžiku oznámení události. AAFDRU je schopna samostatně pracovat, je soběstačná po dobu 14 dnů. Tato jednotka vykonala již při zmíněném nasazení v Íránu hlavní práci týkající se organizace celkového průběhu.

Při zemětřesení ve východní Anatolii byla AAFDRU uvedena do stavu pohotovosti a byla připravena k nástupu. Z diplomatických důvodů však nedošlo k jejímu nasazení v místě katastrofy.

Další nasazení rakouských vojáků bylo zaměřeno na průzkum situace v průběhu občanské války v Gruzii, v říjnu 1993. V rámci DHA (Department of humanitarian affairs) byl proveden pro Organizaci spojených národů průzkum na místě, byl navázán styk s místními úřady a záchrannými jednotkami, aby byl dlouhodobě položen základní kámen k mezinárodní pomoci pro zemi zmítanou občanskou válkou. Vedle zajištění zásobování léky bylo nutné především týlové zabezpečení, zlepšení řízení záchranných prací, oprav železniční sítě, stavba mostů, stejně tak lékařské kontroly, očkovací programy a opětná integrace uprchlíků.

Avšak i doma uvnitř Rakouska dochází opět k humanitárním akcím ze strany rakouských vojáků. Tak byli v rakouských vojenských nemocnicích ope-

im Bürgerkrieg Verwundete rumänische und bosnische Soldaten operiert und rehabilitiert werden.

Die Erkenntnisse und Erfahrungen unserer zahlreichen Einsätze sind mannigfaltig. Das seit rund 20 Jahren geltende Konzept einer statischen Raumverteidigung hatte zur Folge, daß auch die Sanitätsversorgung auf einen statischen Einsatz ausgerichtet war. Dieser sah eine weitgehende Abstützung auf vorhandene zivile Infrastrukturen und der Vernachlässigung der Fähigkeiten zur autonomen Sanitätsversorgung und der Mobilität von Sanitätseinrichtungen vor. Somit war völlig überraschend die Tatsache gegeben, daß plötzlich von Teilen der Sanitätskräfte eine kontinent-überschreitende Mobilität gefordert wurde.

Die Problematik der Verlegung in Länder mit extremen Witterungsbedingungen muß nicht näher erläutert werden. Das Erfordernis klimatisierte Zelte, der Autarkie mit Betriebsmitteln und Fahrzeugen am Einsatzort, der Stromversorgung, der Trinkwasseraufbereitung, ist in Ländern geringen hygienischen Standards geradezu zwingend.

Da der Einsatz im Ausland auf Freiwilligkeit ausgerichtet ist, ist die Aufbringung geeigneten Fachpersonals manchmal mit Schwierigkeiten verbunden.

Aus der Entstehungsgeschichte von AAFDRU können Sie jedoch ableiten, daß wesentliche Schritte im Sinne humanitärer Hilfe bereits gesetzt wurden, daß Österreich bereit war und bereit ist, einen Beitrag im Rahmen des europäischen Übereinkommens über koordinierte Hilfeleistung bei Katastrophen sowie zu der von den Vereinten Nationen ausgerufenen Dekade der internationalen Katastrophenhilfe 1990 bis 2000 zu leisten.

Für ihren Einsatz für den Frieden erhielten die UN-Truppen 1988 den Friedensnobelpreis. Tausende österreichische Soldaten sind stolz auf diese hohe Auszeichnung.

Schutz und Hilfe hat sich unser Heer auf die Fahne geschrieben. Angesichts einer immer näher zusammenwachsenden Welt, bei der durch moderne Massenkommunikation Bilder von Katastrophen unmittelbar und jedermann ins Haus geliefert werden, kann dies keine hohle Phrase sein. Die Forderung ist aktueller denn je, Schutz und Hilfe im Dienste des Friedens nicht nur innerhalb der eigenen Grenzen einzusetzen, sondern diese auch für notleidende Menschen weltweit zur Verfügung zu stellen.

rování a rehabilitování rumunští a bosensští vojáci ranění v občanské válce.

Poznatky a zkušenosti z našich četných nasazení jsou různé. Koncepce statické obrany prostoru, která platí již 20 let, měla za následek, že také zdravotnické zabezpečení se orientovalo na statické nasazení. To předpokládalo dalekosáhlou vazbu na existující civilní infrastruktury a vedlo k zanedbání schopnosti autonomního zdravotnického zabezpečení a pohyblivosti zdravotnických zařízení. Zcela překvapivě vznikla situace, kdy najednou od součástí zdravotnických sil byla požadována pohyblivost překračující rámec našeho kontinentu.

Složité problematika působení v zemích s extrémními klimatickými podmínkami nemusí být blíže vysvětlována. Požadavek na klimatizované stany, na soběstačnost v provozních prostředcích a vozidlech v místě nasazení, v zásobování elektrickým proudem a pitnou vodou je v zemích s nízkým hygienickým standardem přímo naléhavý.

Jelikož nasazení v zahraničí se provádí na bázi dobrovolnosti, je někdy získání vhodného odborného personálu spojeno s potížemi.

Z historie vzniku AAFDRU je však zřejmé, že podstatné kroky ve smyslu humanitární pomoci byly již učiněny a že Rakousko bylo a je připraveno přispívat v rámci evropské úmluvy o koordinované pomoci při katastrofách i v dekadě 1990 až 2000 vyhlášené Spojenými národy za Dekádu mezinárodní pomoci.

Za své nasazení pro udržení míru dostaly jednotky Spojených národů roku 1988 Nobelovu cenu míru. Tisíce rakouských vojáků jsou hrdí na toto vysoké vyznamenání.

Heslo "ochrana a pomoc" si napsala naše armáda na svůj prapor. Vzhledem ke stále blíže srůstajícímu světu, kdy moderní sdělovací prostředky dodávají obrázky katastrof bezprostředně každému do domácnosti, nemůže to být planou frází. Požadavek poskytovat ochranu a pomoc ve službách míru nejen uvnitř vlastních hranic, ale i trpícím lidem kdekoli na světě, je nyní aktuálnější než kdy jindy.

Překlad V. Měrka

Do redakce došlo 10. 11. 1994